

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY XUSUSIYATLARINI O'RGANISH

Mamanazarova Feruza

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Abdunazarova Zebiniso Xudoyshekurovna

Ilmiy rahbar: Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15244338>

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tafakkurni shakllantirishning falsafiy xususiyatlarini takomillashtirish ahamiyatining maqsad va vazifalari, ekologik tafakkurning falsafiy ahamiyati xususida fikrlar bildirilgan.

Abstract: In this article, the goals and tasks of the importance of improving the philosophical characteristics of the formation of ecological thinking in elementary school students, and the philosophical importance of ecological thinking are expressed.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich, tafakkur, falsafiy, ekologik, maqsad, vazifa.

Key words: Thinking, philosophical, ecological, goal, task.

Zamonaviy psixologik-pedagogik adabiyotlarda kreativ yondashuvni takomillashtirishning komponentlariga nisbatan turlicha yondashuvlar mavjud bo'lib, ushbu yondashuvlar asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologiyaga oid tushunchalarni shakllantirishda kreativ yondashuvni takomillashtirishga qaratilgan komponentlar tuzilmasi o'z aksini topgan. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiya sistemasi ekologik tarbiya vazifalari ruyobga chiqariladigan ilmiy asoslangan mazmun, vositalar, metodlar va shartlarning kompleks mazmunidan iboratdir. Ekologik tafakkurning shakllanishi shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini rivojlantirishga, borliq barqarorligi va tabiat uyg'unligining sub'ektiv tuyg'usiga yordam beradi. Ekologik tarbiya bilan estetik tarbiyaning aloqasi dastavval shunda o'z ifodasini topadiki, tolaqonli jismoniy rivojlanish - bola estetik tashqi ko'rinishining garovidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiya sistemasi ekologik tarbiya vazifalari ruyobga chiqariladigan ilmiy asoslangan mazmun, vositalar, metodlar va shartlarning kompleks mazmunidan iboratdir.

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda ekologiyaga oid tushunchalarni kreativ yondashuv asosida takomillashtirish zaminida o'quvchilarga atrof-muhit bilan qanday munosabatda bo'lishni o'rgatish ta'lim tizimining dolzarb masalasiga aylandi. Yangi asrning barkamol o'sayotgan o'quvchisi o'zida ekologik ta'lim-tarbiya unsurlarini ham namoyon eta olishi zamon talabidir. Ekologik tushuncha - bu atrof-muhit to'g'risida chuqur bilimga, tabiatni asrash tuyg'usiga ega bo'lish, o'simlik va hayvonlarga nisbatan g'amxo'rlik ko'rsatish, tabiat zaxiralaridan oqilona foydalanish, ularni ko'paytirish borasida qayg'urishga qaratilgan amaliy faoliyatning yuksak ko'rsatkichidir. Ekologik tushuncha insonda tabiatga atrof-muhitga mehr uyg'otish, tejamkorlik xususiyatlarini shakllantirishga qaratilgan tabiatni muhofaza qilish, uni avaylab asrash tuyg'ularini inson tafakkurida shakllantirishdan iborat. Shuningdek, ekologik tarbiyalash jarayonida o'quvchilarga tabiat boyliklarini tejab-tergashga, tabiatni muhofaza qilishga da'vat etadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologiyaga oid tushunchalarni shakllantirishda kreativ yondashuvni takomillashtirishning shakl, metod va vositalarini ishlab chiqishda quyidagi ish turlarini bajarishni talab etadi:

1. Ekologik ta'lim-tarbiyaga oid tushunchalarning o'ziga xos xususiyatlari mavjud ekanligi;
2. Darslarni tashkil qilishda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish;

3. Fanlararo integratsiya ekologik ta'lim-tarbiya asosi ekanligi;
4. Muammoli vaziyat yaratish;
5. Test sinovlarini o'tkazish;
6. Ekologik ta'lim-tarbiya mazmunida mashq bajarish va masalalar yechish.
- 7 Diktant, insho va bayon yozish;
8. Ekologik tarbiya mazmunida qiziqarli o'yinlar: krossvord, rebus va ijodiy
- 9 Topshiriqlarni bajarish;
10. Darslik bilan ishlash.

Tabiat bilan inson o'rtasidagi munosabatning buzilishi ekologik muammolarni yuzaga keltirdi. Ya'ni inson tabiatga ziyon yetkazsa, uni muhofaza qilmasa, tabiatda ekologik zanjirlar buzilib ketadi. O'simliklar bilan hayvonlarning birgalikda yashaydigan guruhlar ekologik zanjirni hosil qiladi. Tabiatda bunday ekologik zanjirlar hamma joyda bor. Agar ekologik zanjir buzilsa, tabiat ekologik halokat qurshovida qoladi. Inson ona-tabiatning bir bo'lagi bo'lib, jonli va jonsiztabiatni muhofaza qilishi va ekologik muammolar oldini olishi shart. Ekologik muammolar yechimini birgalikda izlashni unutmash kerak.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 3.X. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'Quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. Inter Education & Global Study, (3), 123-129.
2. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
3. Abdinazarova Zebiniso Khudoyshekurovna, . (2024). Pedagogical Significance Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In Forming Ecological Thinking In Primary Class Natural Science Lessons. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 95-97. <https://doi.org/10.37547/Ijp/Volume04issue04-18>
4. Abdinazarova Zebiniso Khudoyshekurovna, & Kasimov Shavkat Urolovich.(2022). Main Tasks Of Moral Education And The Role Of Youth inlife. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 547-551.
5. Abdunazarova, Z. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students'ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
6. Al-Buxoriy, Imom Ismoil. Hadis. Al jome' as-sahih. 4-kitob. - T.: - Qomuslar bosh tahririyati, 1997.- 528 b.
7. At-Termiziy, Abu Iso. Ash shamoil an-nabaviya.- T.: Cho'lpon, 1993. -112b.
8. Avazov Sh. Maktabda ekologik tarbiya.-Toshkent: O'qituvchi, 1992. 62 b.
9. Zebiniso Abdunazarova. (2023). Formation Of The Components Of Ecological Thinking In Primary Class Students. *Emergent: Journal Of Educational Discoveries And Lifelong Learning (Ejedl)*, 4(07), 4-9.
10. 10. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching ofnatural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.

11. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities offorming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83.
12. Абдуназарова Зебинисо Формирование экологическогомышления У Учащихся Начальных Классов "Экономика Исоциум" 11(114) 2023
13. Абдуназарова, З. Х. (2024). Tabiiy Fanlarni O 'Qitishda O 'Quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O 'Ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3 (1)), 123-129
14. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.
15. Абдуназарова З.Х. (2023). Формирование Экологического Мышления У Учащихся Начальных Классов. *Экономика И Социум*, (11 (114)-1), 486-489.
16. Z.X. Abdunazarova (2024). Boshlang'Ich Sinf O'Quvchilarida Ekologik Tafakkurni Shakllantirishning Falsafiy Xususiyatlarini Takomillashtirish Ahamiyati. *Inter Education & Global Study*, (8), 342-348.
17. Zebiniso Abdunazarova. (2024). Developing The Opportunities Of Forming Students' Ecological Thinking In The Teaching Of Natural Sciences. *World Bulletin Of Social Sciences*, 32, 80-83. Retrieved From
18. З.Х. Абдуназарова (2024). Tabiiy Fanlarni O'qitishda O'quvchilar Ekologik Tafakkurini Shakllantirishning O'ziga Xos Xususiyatlari. *Inter Education & Global Study*, (3), 123-129.
19. Abdunazarova Zebiniso Khudoyshekurovna, . (2024). Formation Of Ecological Thinking In Teaching Natural Sciences. *International Journal Of Pedagogics*, 4(04), 91-94.
20. Abdunazarova, Z. (2024). The Content Of Using The Heritage Of Central Asian Thinkers In The Formation Of Ecological Thinking Of Primary Class Students In The Teaching Of Natural Sciences. *News Of The Nuuz*, 1(1.6.1), 43-45. <https://doi.org/10.69617/Nuuz.V1i1.6.1.3664>
21. Абу Али Ибн Сина Избранное В 2-х томах . Восточная философия (ал-Хикма ал - машрикийа) Руководство по философии (Китаб ал - хидая) Трактат об определениях (ар-Рисала фи-л-хууд) Трактат об этике (ар-Рисала фи-лахлак) . Душанбе – Ашгабат.: Культурный центр Посольства ИРИ в Туркменистане - 2003.,
22. Форобий Абу Наср Фозил одамлар шахри. - Тошкент: Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси, 1993.
23. Abdunazarova , Z. . (2025). Qadimgi manba “avesto” dadagi tabiat haqidagi falsafiy qarashlarining MOHIYATI. *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования*, 4(5), 37-41. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/71651>
24. Abdunazarova, Z. (2025). EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA QADRIYATLARNING FALSAFIY QARASHLARI VA O'RNII. *Решение социальных проблем в управлении и экономике*, 4(3), 16-21.
25. Abdunazarova, Z. (2025). SHARQ ALLOMALARINING TABIAT HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLARI. *PROBLEMS AND SOLUTIONS OF SCIENTIFIC AND INNOVATIVE RESEARCH*, 2(2), 158-169.
26. Abdunazarova, Z., & Mamanazarova, F. (2025). BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARIGA QO'YILADIGAN MALAKA TALABLARI. *PROBLEMS AND SOLUTIONS OF SCIENTIFIC AND INNOVATIVE RESEARCH*, 2(2), 106-110.
27. Abdunazarova, Z. (2025, February). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI O'QITISHDA TA'LIM FALSAFASI. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).
28. ABDUNAZAROVA, Z. (2024). TABIIY FANLARNI O 'QITISHDA BOSHLANG 'ICH SINF

O'QUVCHILARIDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA O 'RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARI MEROSIDAN FOYDALANISH MAZMUNI. *News of the NUUZ*, 1(1.6. 1), 43-45.

29. Abdunazarova, Z. (2025, February). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI O'QITISHDA TA'LIM FALSAFASI. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 2, No. 2, pp. 276-281).

30. Abdunazarova, Z. (2025). Ekologik madaniyatning ma'naviy madaniyat tizimidagi o'rni. *Инновационные исследования в современном мире: теория и практика*, 4(8), 78-84.

31. Абдиназарова, З. Х. (2021). Нетрадиционные модели образования в начальном образовании. In *конструктивизм в психологии и педагогике* (pp. 3-5).